

ASSZÍRIA, ÚJBABILONI BIRODALOM, HETTITÁK, PALESZTINA, FÖNÍCIA, PERZSIA

II. évezred: Égei-vándorlás – az Égei-tenger és a Földközi tenger keleti medencéjében új népelemek tűnnek fel. Köv.: nagy birodalmak széthullása, kis államok megerősödése.

1. Asszíria : II. ée. közepe

- közp.: Assur, Ninive
- sémi nép
- földművelés, állattenyésztés, kereskedelem Kis- Ázsia népeivel (ólom)
- de: kis-ázsiai ólomlelőhelyek felfedezése – köv.: hódító hadjáratok
- Mezopotámia, Fönícia, Palesztina, Egyiptom meghódítása
- vasfegyverek, harci szekerek, kegyetlenség, deportálások
- Szinahéeriba, Assurbanipal (könyvtár: 22 ezer agyagtábla)
- De: médek támadása, Babilon fellázadása
- 612. a médek lerombolják Ninivét
- Újbabiloni Bir. Létrehozása

2. Újbabiloni Birodalom: I. ée.

- Nabu-kudurri-uszur:
- Palesztina elfoglalása (babiloni fogság: 587-538. Kürosz)
- Építkezések: Marduk zikkuratja – Bábeli torony!!!
- Istar- kapu, stb. – perzsák foglalják el Babilont (539. Kürosz)

3. HATTI - 2. ée. közepe körül érkeznek Kis-Ázsiába a hettiták

- indoeurópai nyelvet beszélő nép
- vasfegyverek
- a tengeri népek söprik el őket a 12. sz-ban

4. Palesztina

- korábbi lakók Kánaánnak nevezték
- Palesztina név jelentése: filiszteusok földje (rómaiaktól származik az elnevezés)
- XII. sz.: héber törzsek betelepülése: 12 – szövetség
- Ószövetség: Ábrahám és Mózes története: a kelet és a nyugat felől érkező törzsek emlékét is megőrizte
- Ábrahám: Mezopotámiában élt – innen vándorolt az Úr parancsára Kánaán felé
- Ábrahám . Izsák – Jákób: Istentől a Jiszráél (ישראל) melléknevet kapta, melynek jelentése Istennel harcoló. 12 gyermeke volt:
- József története – Egyiptomba került, majd ide jöttek az éhínség miatt a testvérei is
- Mózes (II. Ramszesz korában) vezetésével tértek vissza Kánaánba
- Harc a filiszteusokkal (indoeurópai nép)
- XI. sz. Saul: királyi hatalom megteremtése
- X. sz. Dávid: Jeruzsálem
- Salamon: szentély – templom
- Majd: északi (Izrael) és déli (Júdeá) országrész elszakadása – prófétai mozgalom
- VIII. sz. II. Sarrukin (asszír) meghódítja Izraelt – lakóit fogságba hurcolja

- Köv.: a királyok egységet próbálnak teremteni: Jahve kultusz- monoteizmus – a királyok is elismerik
- De: Palesztina sem kerüli el a megpróbáltatásokat: 587.(Nabu-kuduri-uszur) – Babiloni fogság és Jeruzsálem feldúlása - 539.(Kürosz)
- Babiloni fogság után: a monoteizmus válik uralkodóvá – Jahve a földkerekség ura, a zsidók a kiválasztott népe – az Ótestamentum végleges formáját elnyeri
- Perzsa Birod. uralma alatt
- 332. Nagy Sándor elfoglalja
- Alexandria – jelentős központ: könyvtár – Kr.e.: 3. sz. Septuaginta (diaszpóra)
- Kr. e. 63-ban Pompeius bevette Jeruzsálemet

5. Fönícia

- városok: Ugarit, Búblosz, Szidón, Türosz
- csapadékos terület: nem kell öntözni (szőlő, olajfa, füge)
- Libanoni-hegység: cédrus, tölgy – hajóépítéshez, építkezéshez nélkülözhetetlen
- Kereskedelmi utak találkozási pontja itt: Kis-Ázsia, Mezopotámia, Palesztina, Egyiptom
- Föníciai kézművesipar: szövetek, üveg –és fémáru előállítás
- Földközi-tenger medencéje (kereskedelmi telepek: Karthago)
- Hangjelölő írás: 22 mássalhangzó- a héber és az arab írás alapja – a görögök továbbfejlesztették, ez az alapja a mai latin betűs ábécének (amit használunk)
- Búblosz: egyiptomi papirusz kereskedelem központja

6. Perzsa Birodalom

- indoeurópai nyelvet beszélő törzsek Észak-Irán területén: Zagrosz-hegység
- állattenyésztő, lovas nép – kezdetben a médek fennhatósága alatt
- 6.sz. Kürosz: Méd Birodalom, Mezopotámia, Palesztina, Fönícia meghódítása
- 525. Kambüszész: Egyiptom
- I. Dareiosz: India felé terjeszkedik
- A perzsa birodalom megszervezése: nem irtja ki és nem deportálja az alávetett népeket
- Együttműködés a helyi arisztokráciával
- Meghagyták a helyi szokásokat
- Közigazgatás: Szatrápiák –szatrapák
- A helyi hadseregvezetés ettől független
- A szatrapák és a katonai vezetők egymást is ellenőrizhetik
- De: királyi küldöttek is ellenőriznek (a király fülei)
- Fő haderő: lovasság
- Használják a meghódítottak katonai szervezeteit (pl.: föníciai hajók)
- Fejlett úthálózat, postaszolgálat
- Dareikosz – egységes aranypénz
- Központ: Perszepolisz (királyi székhely) és Szúsza (hivatali központ)
- Vallási dualizmus: a világmindenségben 2 erő harcol: Ahuramazda (világosság, jó) – Ahriman küzdelme – Zarthusztra (Kr. e.: 7.sz)alkotta meg a vallási rendszert (Szent könyvük: Áveszta- tudás könyve)
- 331. Gaugaméla – Nagy Sándor meghódítja a Perzsa Birodalmat